

‘Moedige meisjes’: De constructie van tienermoederschap in Vlaanderen (1980-2000)

(Bente Ooms – KULeuven)

In deze masterproef trachtte ik te achterhalen hoe tienermoederschap werd geconstrueerd en geproblematiseerd in Vlaanderen tussen 1980 en 2000. De evolutie van ongehuwde moeder naar tienermoeder stond daarbij centraal. In de Verenigde Staten vond de uitvinding van de tienermoeder plaats rond 1970. In Vlaanderen kende die ontwikkeling echter een ander verloop en werd de tienermoeder pas decennia later geconstrueerd. Dit bleek uit een analyse van kranten, parlementaire verslagen en archief van hulpverleningsorganisaties enerzijds; en uit mondelinge geschiedenis anderzijds.

De constructie van tienermoederschap volgde uit maatschappelijke veranderingen. In de jaren 1970 vond er een culturele omslag plaats. Nieuwe waarden en normen vonden hun ingang in de maatschappij. Een belangrijke factor in die maatschappelijke verandering, was de seksuele revolutie van de jaren 1960. Seksuele emancipatie en vrijheid stonden centraal. Het verband tussen seksualiteit en huwelijk vervaagde langzamerhand en stilaan steeg het percentage van jongeren die seksueel contact hadden voor ze trouwden. De veranderende visie op seksualiteit had ook een invloed op de politiek, aangezien er in de seksuele revolutie eisen werden gesteld. Zo werden in 1973 de restricties rond anticonceptie opgeheven, waardoor tienermeisjes ook toegang verkregen tot anticonceptie. Bij die groep werd er ook steeds meer ingezet op seksuele voorlichting. In 1990 werd abortus gelegaliseerd, wat relatief laat was in vergelijking met andere Europese landen.

Uit deze masterproef bleek dat ook de term ‘tienermoeder’ in 1990 zijn ingang maakte in de media. Steeds meer werd de aandacht gevestigd op de nieuwe groep van tienermoeders. Hoewel de ongehuwde moeder niet volledig verdween, richtte de populaire media zich steeds meer op tienermoeders. Ook in de hulpverlening begon men meer aandacht te hebben voor tienermoederschap. De bestaande hulpverlening paste zich aan, maar ook nieuwe hulpverlening ontstond. Die hulpverlening leverde een belangrijke bijdrage aan de constructie van tienermoederschap. In de hulpverlening werd de tienermoeder vaak geschetst als een slachtoffer van haar eigen situatie. Dat ze de keuze voor het moederschap maakte, was moedig. Het narratief van het ‘moedige meisje’ stond in verband met de legalisering van abortus. Abortus was immers de ‘makkelijke oplossing’, waardoor de meisjes die er niet voor kozen voor het eerst bewondering genoten.

De getuigenissen van tienermoeders wierpen een beeld op deze evoluties van onderuit. In de getuigenissen van tienermoeders bestonden positieve en negatieve beelden van tienermoederschap naast elkaar. Stereotypen die heersten over ongehuwde moeders, bleven bestaan toen de term ‘tienermoeders’ dominant werd. De vrouwen die getuigden refereerden in hun vertellingen aan het heersende discours. Ze verzetten zich tegen negatieve vooroordelen; en namen beelden van ‘moedige meisjes’ en ‘ommekeer’ – die ook voorkwamen in media en hulpverleningsorganisaties – over in hun vertelling.

De constructie van de tienermoeder was dus complex en gelaagd. Zowel in de maatschappij als in de herinnering van individuele vrouwen, bestonden verschillende beelden van de tienermoeder naast elkaar.